

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2025. Issue 5

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London , 2025.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

Xitoy Bronza davri Arxealogiyasi**Ulug'bekova Ruxshona Nodirbek qizi**

Qo'qon Universtiteti Andijon filiali tarix yo'nalishi 1-kurs talabasi
Email: sahnozahonulugbekbekov@gmail.com Tel:+998 996224526

Yunusova Buxajal Alimovna

Qo'qon Universiteti Andijon Filiali

“Tarix va Ijtimoiy fanlar” kafedrası katta o'qituvchisi

Xitoy Bronza davri eramizdan avvalgi II ming yillikda shakllangan va ayniqsa Shang va Zhou sulolalari davrida o'zining eng yuqori rivojlanish bosqichiga yetgan. Ushbu davrda bronza buyumlar faqat kundalik hayot vositasi emas, balki diniy marosimlar, siyosiy hokimiyatni ko'rsatish va jamiyatdagi tabaqalanishni belgilovchi ramziy element sifatida ishlatilgan. Arxeologik tadqiqotlar ko'rsatishicha, Xitoy hududida bronza buyumlarining turli turlari — idishlar, qurollar va marosim buyumlari — keng tarqalgan. So'nggi tadqiqotlar bronza buyumlarning tarkibi, mikrostrukturasi va quyish texnologiyasini tahlil qilish orqali ularning ishlab chiqarish jarayoni va tarixiy davrini aniqlash imkonini beradi. Masalan, «ding» idishlarining o'ziga xos shakllari va naqshlari marosimlarda ishlatilganligini ko'rsatadi, bronza qurollar esa metallurgik usullar bilan yuqori sifatda tayyorlangan. Shu jihatlarni o'rganish Xitoy Bronza davri jamiyatining siyosiy, iqtisodiy va diniy tuzilmasini tushunishga yordam beradi.

Xitoy Bronza davri eramizdan avvalgi II ming yillikning o'rtalarida shakllangan bo'lib, bu davr qadimgi Xitoy jamiyatining taraqqiyotida juda muhim bosqich hisoblanadi. Arxeologik tadqiqotlar ko'rsatishicha, bu davrda bronza buyumlar hayotning ko'p sohalarida — diniy marosimlarda, siyosiy boshqaruvda, harbiy ishlarda va kundalik faoliyatda markaziy o'rin egallagan. Bronza buyumlar nafaqat uy-ro'zg'or uchun kerak bo'lgan vosita bo'lgan, balki hukmdorlarning mavqei va davlatning kuchini ko'rsatib turuvchi ramziy buyum ham hisoblangan. O'rganishlar shuni ko'rsatadiki, Xitoyda bronza buyumlar maxsus qoliplar yordamida quyilgan. Bu usul bronza buyumlar yuzasida murakkab naqshlar, hayvon tasvirlari va geometrik shakllarni yarata olish imkonini bergan. Arxeologlar topgan idishlar orasida ko'plari keng og'izli, oyoqli, maxsus tutqichli yoki marosim uchun mo'ljallangan shakllarda bo'ladi. Bu idishlar diniy marosimlarda, ajdodlarga qurbonlik qilishda yoki davlat tantanalarida ishlatilgan. Ularning shakli va bezaklari jamiyatning diniy e'tiqodi, san'at darajasi va hukmdorlar kuchining ramzi sifatida muhim hisoblangan. Bronza davrida qurilgan saroylar, marosim maydonlari, katta qabrlar va bronza ustaxonalari o'sha davr jamiyatining qanchalik rivojlanganini ko'rsatadi. Saroy majmualarining kattaligi va murakkab qurilishi hukmdorlar qo'lida katta hokimiyat bo'lganidan dalolat beradi. Bronza ustaxonalari esa bronza buyumlar davlat nazorati ostida ishlab

chiqarilganini ko'rsatadi. Bu esa jamiyatda qat'iy tartib, aniq ijtimoiy tabaqalanish va hukmdorlar hokimiyatining kuchli bo'lganidan darak beradi. Shuningdek, bronza buyumlarining ba'zilarida qisqa yozuvlar mavjud. Bu yozuvlarda odatda marosimlar, sovg'alar, hukmdorlar haqidagi ma'lumotlar yoki urug' tarixi haqida qaydlar bo'ladi. Bu yozuvlar Xitoyning o'sha davrdagi ijtimoiy tuzilmasi, siyosiy tizimi va diniy marosimlari haqida muhim ma'lumotlar beradi. Shu sababli, bronza buyumlar nafaqat san'at asari yoki marosim idishi, balki tarixiy hujjat sifatida ham juda qimmatli. Umuman olganda, Xitoy Bronza davri jamiyatning rivojlanishida ulkan rol o'ynagan. Bu davrda metallurgiya rivojlangan, davlat boshqaruvi markazlashgan, diniy marosimlar tizimi kuchli bo'lgan va jamiyat qatlamlarga ajralgan. Arxeologik topilmalar — bronza idishlar, yozuvli buyumlar, saroylar va qabrlar — bizga o'sha davr hayotining ko'p jihatlarini ochib beradi. Shuning uchun Xitoy Bronza davri arxeologiyasi qadimgi Xitoy sivilizatsiyasining shakllanishini tushunishda juda muhim manbadir.

Xulosa qilib aytganda Xitoy Bronza davri arxeologiyasi nafaqat bronza buyumlar va ularning texnologiyasini o'rganishdan iborat, balki qadimgi Xitoy jamiyatining murakkab tuzilishini ochib beradi. Bronza idishlar va qurollar diniy marosimlarda, davlat tantanalarida va hukmdor hokimiyatini namoyish qilishda markaziy o'rin tutgan. Arxeologik tadqiqotlar bronza buyumlarning tarkibi, ishlab chiqarish texnologiyasi va naqshlari orqali ularning tarixiy davrini aniqlash imkonini beradi, shuningdek, jamiyatdagi ijtimoiy tabaqalanish va markazlashgan hokimiyatni tushunishga yordam beradi. Umuman olganda, Xitoy Bronza davri arxeologiyasi qadimgi Xitoy sivilizatsiyasining shakllanishi, metallurgiya va san'atning rivojlanishi hamda diniy-marosimiy hayotning rivojlanganligini tushunishda muhim manbadir. Bu davrning tadqiqoti nafaqat tarixiy bilimlarni kengaytiradi, balki qadimgi madaniyatlarning texnologik va ijtimoiy rivojlanishini o'rganishga ham xizmat qiladi.

FOIYDANANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Encyclopaedia Britannica — "Chinese Bronzes"
<https://www.britannica.com/art/Chinese-bronzes>.
2. Metropolitan Museum of Art — Treasures from the Bronze Age of China
<https://www.metmuseum.org/en/met-publications/treasures-from-the-bronze-age-of-china-an-exhibition-from-the-peoples-republic-of-china>.
3. Multi-Granularity Archaeological Dating of Chinese Bronze Dings
4. Multi-Granularity Archaeological Dating of Chinese Bronze Dings Based on a Knowledge-Guided Relation Graph.
5. Study on the Bronze Weapons Excavated from Xichuan, China
<https://www.mdpi.com/2075-4701/14/4/395>.

